

oordeelen, ook over alle kerkelijke vergaderingen en besluiten. Voor Gods Woord moet alles buigen!*)

Dit is prachtig en zuiver als kristal.

De Spier maakt daarna de opmerking, dat nu ook het belevens van art. 31 in de gemeenschap der kerk „eerklijk en met orde“ moet geschieden.

Wie, die dit zou willen tegenspreken?

Om nu alle on-eerlijkheid en wan-orde bij het hanteren van dit artikel bij den wortel af te snijden zegen de kerken, dat het niet overeenkomen van een synodaal woord of besluit met Gods Woord moet be- wezen worden.

Art. 31 wijst ons „niet dezen weg, dat ieder zichzelf handhaaft, en zijn persoonlijke overtuiging doorzet en dus elk besluit, waarvan hij maar eenigszins meent, of op zijn wijze beredeneeren kan, dat het met Gods Woord, de belijdenis en de kerkenordening niet overeenstemt, eenvoudig aan den kant zet“.

Deze weg van eigenwilligheid en eigenzinnigheid, zoo vermaant De Spier, moet het in Christus' kerk niet op! Het laatste beroep, dat wij doen, mag ook niet zijn een beroep op onze overtuiging of ons ge- weten, want die zijn beide door de zonde aangetast.

En de kerkelijke vergaderingen mogen met hun besluiten nooit voor eigenwilligen, hoe spitsvondig zij ook redeneeren kunnen, uit den weg gaan. Dan zou één man den goeden gang van zaken in heel het leven van Christus' kerk kunnen saboteeren, en zou de orde, door Christus bevolen, worden tot wanorde.

Neen! God vraagt van ons in Christus' kerk aller- eerst gehoorzaamheid. En deze kerkelijke gehoorzaam- heid wordt nu uitgesteld in art. 31 K.O. In gehoor- zaamheid zal iemand, die meent door een mindere ver- gadering verongelikt te zijn, den weg moeten gaan naar de meerdere vergadering, om zich aan het oor- deel van de meerdere vergadering te onderwerpen. Voor die meerdere vergadering zal hij moeten aantoonen, dat de genomen besluiten in strijd zijn met Gods Woord; de belijdenis of de kerkenordening (d.w.z. de Artikelen in deze Dordtsche generale Synode).

En de meerdere vergadering, welke voor God buigt, zal bij het licht der Schrift moeten onderzoeken, of de bezwaren werkelijk steekhoudend zijn. Blijkt dat laatste niet het geval te zijn, dan moet het be- zwaar en het verzoek om intrekking of verandering van een bepaald besluit worden afgewezen. Is het be- zwaar gegrond, dan moet daarnaar gehandeld worden“.

Voor meerdere en mindere vergaderingen geldt nu de regel, dat wat door de meeste stemmen goedgevon- den is voor vast en bondig zal worden gehouden.

Want het oordeel staat in de kerk niet bij één of bij enkele personen, maar bij velen, bij de meerder- heid, opdat er geen tyrannie insluipen.

„Vast en bondig houden! — zoo roept De Spier uit — Dat is van bindende kracht houden, en wijst op de binding, welke er in Christus' kerk aan kerkelijke be- sluiten zijn moest. Deze binding nu vraagt kerkelijke gehoorzaamheid, ook bij de tegenstemmers tegen een bepaald besluit. Want zij mogen niet langs revolu- tionairen weg hun minderheidsmeening aan de meer- derheid opdringen, door sabotage, staking enz.“

Maar voor dit vast en bondig houden, d.w.z. voor deze kerkelijke gehoorzaamheid „is er nu een grens, n.l. in Gods Woord, de belijdenis en de kerkenordening. Dit geldt voor de kerkelijke vergaderingen en voor de kerkelijke personen. Ten diepste zullen allen zich voor Gods Woord buigen, want Christus is de eenige koning der kerk. Indien er in de kerk — wat niet onmogelijk is — afgeweken wordt van Gods Woord, en dus ook van belijdenis en kerkenordening, mag er in de kerk voor zoo'n besluit geen gehoorzaamheid gevraagd worden“.

Natuurlijk, zoo betoogt nu voorts De Spier, mag niet iedereen hierbij op zijn eigen houtje handelen. Dan gaat het mis. Dat wil ook art. 31 niet. Art. 31 zegt immers: tenzij het bewezen worde, dat een besluit strijdt tegen Gods Woord enz. En zoo voort redeneerend komt De Spier dan tot het fijne puntje of, anders gezegd: het heete hangijzer van art. 31. Het is dit: wat wordt met dit bewezen worden bedoeld?

De Spier weet met groote zekerheid hoe hier de vork in de steel zit. Hoor slechts hoe hij de meisjes voorlicht:

„Er staat niet: tenzij iemand het voor zichzelf bewezen acht. Neen, de bewijsoverleging moet dan ge- leverd worden in den kerkelijken weg, welke art. 31 in begin duidelijk aangeeft: van de mindere naar de meerdere vergadering. En..... meent iemand, dat hij verongelikt is door de eene synode, dan mag hij zich op de volgende beroepen. Dit beroep in de kerk vraagt geduld, zoowel van dengene, die in beroep gaat, als bij de vergaderingen, waarbij het appél wordt aanhangig gemaakt. Dit is ook kerkelijke gehoorzaamheid!“

Uitgaande van deze visie op art. 31 gaat nu De Spier aantoonen, waarom de schorsing van Prof. Schilder, die hij indertijd met Prof. Vollenhoven en Dooyeweerd over heel de linie in strijd achtte met de grondslagen van de kerkenorde, zoo erg best is geweest.

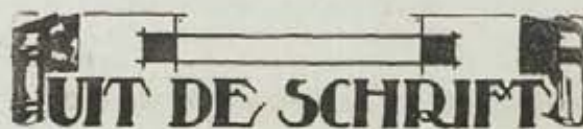
„Prof. Schilder — zoo beweert hij — had dan ook na zijn schorsing en afzetting door de synode van '42 in beroep moeten gaan bij de volgende synode. Dan was hij gegaan den weg van art. 31. Nu scheurde hij met anderen Christus' kerk. Daarvoor is in art. 31

geen grond te vinden. Daarom beroepen onze „vrijge- maakte“ broeders zich ten onrechte op art. 31, en zij dragen dit ten onrechte in hun kerkelijk schild. Want nergens staat in art. 31, dat iemand een besluit naast zich neer mag leggen als hij het voor zichzelf bewezen acht dat het strijdt tegen Gods Woord enz. Dit beweren onze „vrijgemaakte“ broeders wel. Maar het staat er niet!

Er is in deze zondige wereld natuurlijk wel een mogelijkheid, dat heel een kerk, en heel een synode grondig afwijkt van Gods Woord, en dat Woord ver- laat. Dan geldt het Schriftwoord: Men moet Gode meer gehoorzaam zijn, dan den menschen. Maar dit staat niet in art. 31, dat ontworpen werd voor de kerk, die werkelijk Christus' kerk wil zijn. Neen, dat spreekt vanzelf, want..... Gods Woord gaat bovenal“.

Aldus spreekt De Spier, nadat hij vroeger anders had gesproken.

C.V.

het oordeel door den man.

..... den dag, op welken Hij den aard- bodem rechtvaardig zal oordeelen door een Man..... Hand. 17:31.

Het oordeel is door God gegeven aan den Man van Paschen, dat is: aan Jezus Christus. Die is daartoe verordeneerd. Nog wel niet als Jezus, maar wel als Messias, slechts bekend bij God, trad dus aanstonds na den val de Zoon Gods op, Logos asarkos incarnandus zijnde, d.i.: het nog niet vleesch gewor- den Woord, dat toch eenmaal vleesch zal moeten wor- den. Hij trad en treedt voort voort op om het genade- werk en den genadedienst in de wereld te stellen, en (niet aan verkiezing en verwerping, waarvoor de grond alleen Gods welbehagen is, doch) aan de zaligingen en de verdoemen- nis den grond te markeren als door Zijn werk na- der bepaald. Van de zaliging zal de grond wezen: Christus' verdienste. En van de verdoemenis: de schuld des menschen, die na den val bepaald blijkt te zijn door Christus' werk: de schuld is Christus- verwerping. Zoo treedt Christus op als Heiland-Ver- lossen en als Heiland-Wreker. In beide functies is het konstitutieve element: zijn evangelisch verlossings- werk, dat nimmer quantitatief négligeable wezen wil.

Doordat in dezen geest en met deze dubbele inten- tie Christus zóó den last der wereld op zich neemt, geeft Hij aan alle geschiedenis en aan alle historische praestatie haar voortaan christologisch bepaalde zin. Die christologisch bepaalde zin, die is algemeen, algemeen. De genade is daarin niet generaal, wel algemeen. Het is de ééne heils-genade, de verlossen- de, de herscheppende. Want Christus wordt nu garant bij God voor den terugkeer van de in Gods raadsbe- sluit daartoe aangewezen en „voorgekend“ wereld Gods tot God zelf, zóó als ze „voorgekend“ is.

Het is dus in zóóverre „om zijnentwil“, dat tussehen wereldbegin en wereld einde een historie werd „ingeschoven“ van vele eeuwen. We zeggen: om zij- nentwil. Dat kan nu in dezen gedachten gang niet bedoelen: om der wille alleen van zijn heilswerk (e.g. om der wille alleen van de uitverkorenen). Het moet beteekenen: terwille van zijn dubbele betekenissen: als Heiland-Verlosser en als Heiland- Rechter. Hij maakt plaats voor de historie, feitelijk, omdat zij plaats heeft te maken voor Hem, opdat alle historisch geschieden christologisch bepaald zij: pro dan wel contra.

Natuurlijk is dat werkwoord: „inschuiven“ niet meer dan beeldspraak. Het lijkt maar zoo. In wer- kelijkheid is het zoo van eeuwigheid bepaald. De Raad Gods voltrekt zich op den voorgezichten rechts- grond van Christus' werk. Steeds blijft de Christus te zien als wereld-lastendrager, die alle wereld-lusten aan God den Vader overdraagt, opdat God in allen alles zij; zie het slot van 1 Corinth 15.

En daarom komt het oordeel aan dien verordeneer- den Man. Hij is de kritische Bruidgomsvriend voor den diacritischen Bruidgom. De Bruid zal Hij tot God leiden; en wie dat feest niet lijden mogen, zal Hij excommuniceren. De stem, die straks ons allen aan- spreekt zal een mannenstem zijn, — dit is het mooiste of het ergste, wat ons God kan aandoen. K. S.

wat leeft er in de zendingskringen der synodocraten? VI.

Als onze lezers een beetje bekomen zijn van den schrik, kunnen we verder. Dat ze geschrokken zijn, neem ik zoo maar aan. Stel u voor, de zendingspro- fessor, dien ze in (synodocratisch) Kampen en Am- sterdam hebben, plus heel het corps zendingsmen- schen, opgewarmd door „het zendingscentrum“, krijgt zóó maar de handteekening van ds Duursema, en al

die andere deputaten voor de bewering, dat o.a. de Nederl. Hervormde kerk en de kerken van dr Rid- derbos' formules zóó wel in belijdenis als in kerkregeering opeenen en den- zelfden grondslag staan! Schooner buit dan dezen brief heeft de Ned. Hervormde kerk in geen honderd jaar in de wacht kunnen slepen. Onze lezers moeten het artikel van prof. Deddens over de nieuwe kerkenordening der Herv. kerk er nog maar eens op naslaan: ze kunnen dan meteen begrijpen, wa- ar nu de Theologische Hoogeschool van 1854 gebleven is: Oudestraat 6 dan wel Broederweg 15. Maar ds J. D. Boerkoel komt in Amsterdamsche kerk- bode verzekeren, dat zijn menschen al die mooie din- gen, die in het Zendingsrapport staan, heusch wel kunnen doorhebben. Hij moet maar weten wat hij zegt: 't eenige gevolg is, dat we hemzelf en al zijn volk des te meer aansprakelijk stellen voor de verwatering, die verbijsterend is. Heeft Bar- key Wolf, die telegrafist onder de Haagsche zeloten, niet ook in Amerika publiek verzekerd, dat de Her- vormde kerk (waar, tusschen haakjes, al de nieuwere professoren barthianen zijn) zoo geweldig en zoo hoopvol voortuit gaat?

Nu, als de lezers wat bijgekomen zijn, gaan we verder met de lectuur. We gaan van de door de ge- delegerden van „allerlei“ kerken vastgestelde en op de Eindhovensche synodotafel neergelegde „Conclu- sies“ nu eens bespreken het begin van Hoofdstuk II: „Grondslagen wijze van samen- werking“.

Het eerste artikel luidt:

„De kerken in Indonesië zijn zelf- standige kerken“.

Een fraai zinnetje, — als 't goed uitgelegd wordt. Maar zóó als 't er nu staat, is 't niet goed uit te leg- gen. Het heeft natuurlijk niets te maken met onze eigen leer van de zelfstandigheid der pla- atse- lijke kerken, doch wil blijkbaar al die in de beken- de Conferentie samenkommende groepen van allerlei kleur en allerlei spraak en allerlei „belijdenis“ zien als eigen machtig. En dus heeft niet Rutgers of Greijdanus dit mooie zinnetje gedictieerd, en Kuy- per en Bavinck (H.) ook niet, al hebben ze het wel vóór bereid, voorzoover de „pluriformiteit der kerk“ betreft. Het zinnetje is geïnspireerd door Soe- karno en geformuleerd door zijn helpers in kerk- costuum en nu goedgepraat door Bavinck (J. H.). De vraag wat kerken ZIJN, en op welken grondslag ze moeten staan (op welke „petra“), om kerk te mógen heeten, blijft onbeantwoord vóór en na.

Art. 2 en 3 luiden:

„De verkondiging van het Evan- gelie in Indonesië is in de eerste plaats de roeping van de kerken in Indonesië. Buitenlandse ker- ken mogen het Evangelie in Indo- nesië verkondigen samen met de kerken in Indonesië, in welken ar- beid de kerken van Indonesië de verantwoordelijkheid van dit werk dragen“.

„Buitenlandse“ kerken, deze vriendelijk- heid is natuurlijk een duidelijke vernedering voor ons, en ze is van revolutionaire allure. De deputaten der synodocraten hebben dat wel gevoeld; en ze probee- ren nu den Soekarno-pil wat te vergulden, opdat de synode zich niet verstikke en eens gezond-kwaad wor- de. Ze zeggen: „het is te begrijpen, dat deze uitdruk- king is gebruikt vanuit de bijzondere situa- tie der kerken op Java“. Het lijkt wel een zinnetje van Seyas Inquart, zóó kéurig geformuleerd. De bij- zondere situatie, je hóort het zeggen door een hooge stem voor de radio 1940..... Zeg maar liever: Soe- karno is in de buurt en Sjahrir, voor wien we vol- gens ds Verkuyt God moeten danken. Overigens dacht ik, dat de vraag wat als „buitenland“ gelden moet, bepaald werd door de wet en niet door de „situatie“ van één „binnenland“ alleen, gelijk deze situatie een- zijdig door dat gebied wordt geteekend in rechtster- men. Maar hier gaat het anders toe, en brutaal-revo- lutionair. „Situatie“ is daarom hier een veel te nette term voor revolutie.

Ja maar, zoo vullen de deputaten aan, de term „buitenlandse“ moet voorts verklaard wor- den „vanuit de gedachte aan het groote verband van geheel Indonesië, van waaruit men op de conferentie in Batavia voortdurend dacht en sprak“. Ja, ja, daar is het mooie woord „verband“ weer. Kerkverband sterft in één nacht, en een nieuw revolutionair ver- band van „geheel Indonesië“ is in één voorafgaanden nacht geboren. En Bavinck speelt den aanzegger-aan- spreker: strikt gehoorzaam. Doch we wisten het al, dat ze daar ginds maling hadden aan de gro- nd w e t en al vast zich losmaakten van nog niet eens veran- derde wetten. De Heer J. Schouten heeft destijds een applaus gekregen, toen hij, op bezoek in Java, wei- gerde een pas aan te vragen voor 't een of andere ge- biedsdeel, dat onder de Kroon stond, maar waar Soe- karno deed, alsof er geen Kroon meer was. Het ap- plaus krijgt echter geen kans op repetitie in een sy- node van de „zendingsmenschen“.

Ja maar, zeggen de deputaten: „met dezen term — buitenlandse kerken — heeft men willen aan- duiden al die kerken en zendingsinstaties, die nu reeds in Indonesië werken of dat in de toekomst zul- len gaan doen, dus ook: de Zwitsersche, de Ame- rikaansche enz.“ Dat is heelmaal sinister-geestig.

*) Zie: Bouwen en Bewaren, van 1 Nov. 1946.

at o.a. de
n dr Rid-
nis als
n den-
Schooner
rme kerk
in slaapen.
ddens over
nog maar
begrijpen,
van 1854
lerweg 15.
sche kerk-
moole din-
neusch wel
en wat hij
en al zijn
tellen
Heeft Bar-
he zeloten,
ide Her-
e nieuwere
ig en zoo

gaan we
oor de ge-
elde en op
a „Conclu-
ofdstuk II:
amen-

ijn zelf-

egd wordt.
uit te leg-
met onze
a at se-
de beken-
van allerlei
denis" zien
iet Rutgers
d, en Kuy-
ze het wel
ermittelt der
door Soe-
s in kerk-
(J. H.). De
rondslag ze
te mogen

t Evan-
eerste
erken
he ker-
n Indo-
met de
lken ar-
sië de
dit werk

vriendelijk-
g voor ons,
putaten der
ze probee-
n, opdat de
kwaad wor-
ze uitdruk-
e situa-
en zinnete
erd. De bij-
een hooge
liever: Soe-
ien we vol-
gens dacht
elden moet,
e „situatie“
situatie een-
rechtster-
ritaal-revo-
eel te nette

an, de term
klaard wor-
verband van
conferentie
Ja, ja, daar
Kerkverband
tionair ver-
orafgaanden
zegger-aan-
sten het al,
rond wet
eans veran-
destijds een
Java, wel-
f andere ge-
r waar Soe-
ras. Het ap-
e in een sy-

dezen term
willen aan-
ties, die nu
ekomst zul-
he, de Ame-
ster-geestig.

Stel u een meneer in Kampen voor, die verraderlijk zijn pas uit het concentratiekamp ontslagen wettige vrouw de deur uitjaagt, en dan plechtig verkondigt: vreemdelingen mogen niet in mijn keuken kijken, hiermee bedoel ik dus óók Kantonneezers en Amsterdammers. Maar intusschen is het een vernedering, én een revolutionair symbool, als de man met hollandschen naam Th. B. W. G. Gramberg zich officieel zelf moet aandienen als „voorzitter van de delegatie van de buitenlandse kerken“. Al dit revolutionaire gedoe wordt dan samengevat onder den „Deutsche-Zeitung“-term: de „b i j z o n d e r e s i t u a t i e v a n d e k e r k e n o p J a v a“. Buiten de deur gezet vóór ze 't wisten, al die nederlandsche kerken. Al onze zendingsgebouwen „buitenlandsch kapitaal“, „buitenlandsch bezit“. Wie overziet de consequenties van deze door de synodocratische zendingsmensen plus hun deputaten zóó maar AANVAARDE qualificatie van „buitenlanders"? Op het AANVAARDEN leggen we allen nadruk. Het a n v a a r d e n van een naam brengt consequenties mee. En als die consequenties beslissend zijn voor den rechtsstaat en de eigendommen van anderen, en als die anderen voor een deel menschen zijn die ik vertegenwoordig, voor wier rechten ik heb optekomen, als hun dienaar, dan wordt de zaak der aanvaarding eener valsche, maar juridisch-beteekenisvolle benaming, dubbel gevaarlijk: dan wordt ze z o n d i g. En eigenwillig. Waar blijft Ridderbos met een stel vragen, binnen 14 dagen te beantwoorden met ja of neen? O.a. een vraag over al of niet leedwezen betuigen wegens de „h o u d i n g" (!), aangenomen tegen al de synodes??

Men moet hier niet gering over denken, al loopen die deputaten onder de pressie van Bavinck met zijn ongelukkige zendingscentrum over deze dingen nog zoo vlot en gemoedelijk heen. De Heer Jan Schouten en heel zijn gebaar inzake dien pas, ja, heel zijn politiek, is hier rustig verraden. Ze kijken vandaag allemaal naar ons, vrijgemaakten, en zuchten, dat wij den boel kapot maken voor de A. R. Partij. En als „Trouw" kans ziet, onze stem te smoren of die van onze bestrijders te begunstigen, dan wordt de kans meer-malen benut. Maar laat men nuchter blijven: de politiek der A. R. Partij is getorpedeerd, en dat op een zeer belangrijk punt, door de zendingsmensen der synodocraten plus door dat heele deputatengezelschap, dat zóó maar al dien défaitistenrommel slikt, en de Soekarno-pillen netjes verpakt in synodaal-gemoedelijkheidspapertjes. De A. R. politiek wordt niet door ons getorpedeerd, maar door „Baarn", waar Ridderbos niet tegen op kan, sedert hij het cement heeft laten weggooien in zijn gekrenkten trots en het zand heeft overgehouden. Niet de uitbanners van '44 zijn nog de steun der A. R. Partij, want die kunnen niets meer tegen deze groep, die al door de P. v. d. A. is geïnfecteerd, maar de menschen hadden 't kunnen zijn, die de Heer Schouten helpt doodzwijgen, nu de aansichters van de ramp van '44 uit zekeren clubgeest zich hebben laten gebruiken om mee te doen met het verraad. De ééne aanvaarde term „b u i t e n l a n d s c h" beteekent een dolkstoot in den rug van Schouten-Bruins Slot. Maar 't schijnt, dat je niet in de gaten loopt, als je maar een versje zingt. Waarom schrijft de Heer Schouten nu niet eens een ferm artikel in „Nederlandsche Gedachten" tegen de synode van Eindhoven, en de zendingsmensen plus deputaten?

Wat de zendingsdeputaten bij elkaar slaapen, om den term „buitenlandsche kerken" te ontdoen van zijn bitteren smaak, dat gaat nu grenzen aan het ongehoofdelijk, als ze besluiten met het schóóne zinnetje: „Behalve den invloed van deze b i j z o n d e r e s i t u a t i e v a n d e k e r k e n o p J a v a s p r e e k t h i e r o o k m e d e h e t o e c u m e n i s c h b e s e f, d a t o o k v r o e g e r r e e d s i n d e z e k e r k e n l e e f d e e n d a t d o o r d e s t o r m e n d e r l a a t s t e j a r e n, w a a r i n z i c h m e t h a a r z w a k k e k r a c h t e n m e e r d a n o o i t m e t e l k a n d e r v e r b o n d e n h e b b e n g e v o e l d, s t e r k i s g e s t i m u l e e r d".

Oecumenisch besef..... de infiltratie-aap komt hier uit den expansiemouw. We kunnen 't ook zóó zeggen: de aap van de verbastering komt uit den mouw der verbroedering. Of zóó: de aap der revolutie uit den mouw der verbredening van het veld der reformatie! Oecumenisch, — we hebben al ettelijke malen hooren verzekeren, dat dit woord is afgeleid van „oecumene", d.w.z. „bewoonde wereld, wereld". Oecumenisch wil dus, als men 't woord zijn eenvoudigen zin laat behouden, niet meer zeggen dan: in een de wereld omspannend verband. Daarom is oecumenisch christendom: christendom, dat de wereld omspant. Maar het moet dan ook CHRISTENDOM zijn, onvervalscht. Niet, datgene wat ze er al zoo van MAKEN, maar datgene, wat het naar eigen wezen IS en zijn MOET!

Helaas weet ieder, dat „oecumenisch" christendom in de praktijk niet beteekent: waarachtig christendom, dat, MET BEHOUD van zijn eigen zuiverheid nu contacten met GELIJKGEZINDEN opneemt over heel de wereld (dit ware een prachtig en Gode gevallig werk), doch dat het in feite hierop neerkomt: uit belangstelling voor wat zich over heel de wereld christen gelieft te NOEMEN (en er zijn rare snuiters onder) ZONDER WEZENLIJKE CONTROLE contacten leggen met wat z i c h a l s

christen áándient. Men praat van oecumenisch christendom, maar bedoelt eigenlijk: oecumenisch christennaamvoerdersdom.

En dat kan men nu zoo maar lezen in een rapport, waar ook ds Duursema als ondertekenaar onder staat, die ook al praeses geweest is van een synode. De javaansche kerken (dat wil zeggen: alles-en-nog-wat-kerken) hebben Soekarno gehoor gegeven. De arbeid van de zendingsmensen van gereformeerden huize heeft (laten we 't maar belijden) zóó weinig indruk gemaakt, en was al zóó slappedanig, dat de door de gereformeerde zending geplante kerken geen moed hadden en geen lust en geen begrip voor het weerstaan van die revolutie van Soekarno. Ze zijn óók maar meegezeuld, en hebben óók maar meteen de kerken van het verband-Ridderbos-Nauta-Grosheide, die nog in het Jaarboek-Meyster als zedende kerken te boek stonden, en welker leden in den oorlogstijd soms wekelijks voor haar baden in hun eenvoudigheid, kalmweg laten afvoeren van de lijst der allernaasten: ze werden ook door haar als „buitenlandsche" kerken gequalificeerd. Ze hebben — opgevoed door dominee's, die mèt het zwarte pakje ook wel wat confessionele insignia uitgetrokken hebben — toen zich geassocieerd met jan-en-allemannen, hetgeen, overgezet zijnde in de taal der onwaarachtigheid, zeggen wil: ze hebben zich geplaatst in oecumenisch „verband". In dat „verband" kwam Nederland er nog al slecht af; „koloniale mogendheid" en wat dies meer zij. Ze hebben toen meteen maar mee gerevolteerd, want de breedheid is meer dan de zuiverheid. En toen hebben ze de eigendommen der zending, waar kleine nederlandsche dorpskindertjes tegen een schamele belooning van af en toe een kiekje in het Zendingblad voor loopen te collecteeren, met één pennestreek b u i t e n l a n d s c h bezit verklaard. En nu komt Bavinck, met Verkuyll en Bakker en al die anderen met de zelfpot, om er wat zacht spul over heen te strijken: voor alles wat zacht is en een beetje hamamelis-achtig ruikt, valt de kerk wel achterover. En de revolutie, en het verraad, en het niets e i g e n s meer hebben, wel, meneer, dat berg je allemaal maar op in den term „DE STORMEN DER LAATSTE JAREN" (want als ik van positie verander, dan zeg ik maar: God heeft een storm gestuurd, en het komt van dien STORM, meneer, dat mijn positie veranderd is), en kijk, heel de synode zegt, met een van tranen verstikte stem: fiat, fiat, fiat, te Deum laudamus. In dezelfde week luisteren ze naar de Matthäus Passion: Blute nur, du liebes Herz, denn ein Kind, das du erzogen, das an deiner Brust gesogen, ist zur Schlange worden.

Zóó is het product van den moeizamen zendingsarbeid der gereformeerde kerken. De zendingsdeputaten zeggen: heelemaal geen slang. En Toornvliet: een welgeschapen kindje, gekregen door de genade Gods.

Welja, er kan altijd nog meer bij. Deze volksgeruststellers zijn zóó bezorgd voor het „javaansche gelaat", dat ze zich zoo maar in hun eigen huis door hun eigen pupillen een „b u i t e n l a n d s c h" gelaat laten aanmeten, en dan nog staan te pochen: staat het niet prachtig oecumenisch, meneer?

„Meneer, meneer!"

K. S.

herhaald advies, I.

In ons nummer van 6 Maart j.l. hebben we in de rubriek Persschouw een stukje opgenomen onder het kopje: Ds van Teylingen moest maar overgaan tot de Hervormde Kerk.

Dit ongevraagd advies gaven we naar aanleiding van, en ook op grond van een door ds Van Teylingen, synodocratisch predikant, gepubliceerde meening-uiting, zooals die door dr F. L. Bos was samengevat. We schreven, want voorzichtigheid is de moeder der porceleinkast, erbij: „Indien dr Bos ds Van Teylingen's meening correct weergeeft, en dit neem ik dadelijk aan, DAN komt ds v. T.'s raad dus hierop neer: zet 1 Cor. 4:6 op zij".

Sindsdien ontving ik van ds Van Teylingen een brief, waarin hij bezwaar maakt tegen zulke weergave van zijn gevoelens. Blijkens een tweeden brief komt zijn bezwaar hierop neer: dat ik, om ds v. T. te bestrijden, gebruik maakte niet van wat deze zelf, doch van wat dr Bos over hem geschreven had.

Nu valt dat nog al mee, dacht ik; zie mijn eigen inleidend woord. Maar om aan alle gerechtigheid te voldoen, heb ik dr Bos gevraagd, mij te willen toezenden de eigen woorden van ds Van Teylingen. Dr Bos had de vriendelijkheid, zulks te doen. Hier laat ik nu zijn desbetreffend artikel in zijn geheel volgen, voorzien van enkele kanttekeningen.

Ds van Teylingen dan schreef in „Eenigheid des Geloofs" van 6 Febr. 1948, bl. 72, in een „Open Brief aan dr F. L. Bos":

Uw laatste schrijven levert een waardevolle bijdrage tot een beter verstaan van elkander. Mijn vrees was immers deze, dat voor u, wanneer u opponeert tegen een leeruitspraak, een eenvoudig formeel beroep op 1 Kor. 4:6 al voldoende was, en dat het uw bedoeling zou zijn, dat de kerk voor zo'n beroep onmiddellijk had te wijken. U stelt de zaak thans zo, dat er, in dit opzicht geen plaats is voor misverstand, want u verklaart uitdrukkelijk, dat het bewijs moet geleverd worden van 't niet in alles met de Schrift overeenstemmen ener leeruitspraak, eer 1 Kor. 4:6 om zo te zeggen de deur toedoet.

UITVOERING EN UITVOER ZIJN TWEE!

Toen in den jare 1942 een Generale Synode leerbeslissingen nam, moesten deze op staanden voet worden uitgevoerd, zelfs hangende eventueel appèl. Niet uitgevoerd naar het buitenland, maar wel uitgevoerd in het binnenland. Men mocht bezwaard zijn zooveel als men wilde, maar men mocht zijn bezwaren indienen bij een volgende Synode, maar in het binnenland moest men de besluiten uitvoeren. Deze uitvoering werd van hoogerhand nadrukkelijk gelast.

Over den uitvoer naar het buitenland evenwel heeft men andere gevoelens. Aan de uit het verband der synodocratische Kerken getreden Kerken in Indonesië heeft men bij het afscheid geen Vier, maar slechts Drie Formulieren van Eenigheid meegegeven.

En aan de Javaansche Kerken die in samenwerking met de synodocratische gemeenschap in Nederland in breder verband met Doopsgezinden en anderen gaan samenwerken op Java werd gebodschapt, dat voor deze samenwerking de twaalf artikelen voldoende waren.

Klaarblijkelijk was het Vierde Formulier, in 1942 geformuleerd, in 1946 ten deele vervangen, nog steeds niet aangevuld voor wat betreft het punt van de Pluriformiteit der Kerk, dat in 1936 ook aan de orde werd gesteld, maar nog steeds niet afgehandeld is (het kon toen niet wachten!), slechts bestemd voor binnenlandsche uitvoering, niet voor uitvoer naar het buitenland. Ofschoon het ook binnenlands goede diensten heeft gedaan voor den uitvoer van een aantal menschen uit de Kerk.

Hetgeen toch wonderlijk is.

Want op de oecumenische synode, die in Amerika werd gehouden, ontvingen gemelde leerbesluiten de hoogst-oecumenische goedkeuring van de Amerikanen. Je zou zoo zeggen, dat men dan toch met die leerbesluiten wel voor den dag kan komen.

Of was ook deze oecumenische jk toch weer niet voor de Oecumene, maar slechts voor de S t r i j d e n d e K e r k in het binnenland bestemd?

Hetgeen toch weer niet wonderlijk zijn zou!

Immers, in de leerbesluiten, zooals ze in 1942 geformuleerd werden en gepubliceerd in De S t a n d a a r d, bleef bij het eerste lezen de aandacht trekken bij twee woorden, die D. E. C. terstond met rood potlood onderstreepte. Dat waren in de besluiten omtrent de Gemeene Gratie de woorden: „o n d e r o n s".

D. E. C. vond dat geen kerkstijl.

Het was hem teveel „o n d e r o n s".

Thans blijkt, dat de toenmalige synode ook geenszins de bedoeling had voor het oor der heilige algemeene christelijke Kerk te spreken. Niet voor de Kerk, die verspreid en verstrooid is over de geheele wereld, maar slechts „o n d e r o n s".

De „godelijke waarheden" — nomenclatuur van Duursema — waren wel voor uitvoering, niet voor uitvoer bestemd.

Kuyper sprak eens over kronkelvaardigheid.

D. E. C.

Hier vergist ds v. T. zich. 1 Cor. 4:6 doet geen deur dicht na inlevering van bewijsstukken inzake de vasheid tener leeruitspraak, doch doet de deur dicht vóór de vaststelling van zoo'n uitspraak. Want als alle geloovigen worden vermaand, niet te „g e v o e l e n" boven hetgeen geschreven staat, dan mag een kerkelijke vergadering hen aan zoo'n gevoelens van haar niet binden. Dit vooreerst.

En dan voorts: in het conflict, waarin ds v. T. zich tenslotte aan den kant der zondaren geschaard heeft, helaas, gaat het niet over het „g e v o e l e n" der leden, doch over de b i n d i n g aan den eisch om niets te leeren, dat niet ten volle in overeenstemming is met den inhoud van het bindend verklaarde gevoelen. M.a.w. we hebben geen moeilijkheid over het „g e v o e l e n" van de kerkleden onderling, doch over 't „s p r e k e n" van de kerkelijke ambtsdragere. Die werden gedwongen niets te leeren, d.w.z. te s p r e k e n, dat niet ten volle..... enz. Wie onder hen getrouw was, weigerde; want hij wist, dat de hem opgelegde dwang van s p r e k e n beteekende een aan de gemeentelieden opgelegde dwang om te h o o r e n. Zij zouden een rechtmatig gevoelen dat h.i. naar de Schriften is, niet meer mogen h o o r e n, doch m o e t e n aanhooren, wat h.i. ermee in strijd was. De goede herders hebben de schapen tegen dezen hoordwang beschermd, wetende, dat zij, deswege, door de vergadering der kwade, zouden worden uitgebannen. Zij hebben dezen smaad om Christus' wil gedragen. Ook van de zijde van ds Van Teylingen, die beter wist, maar niet goed deed. En die reeds in IJmuiden de schapen prijs gaf aan den hoordwang, en degenen die zich herinnerden dat b.v. cand. H. J. Schilder was uitgebannen vanwege de v e r d e d i g i n g v a n h u n r e c h t e n inzake het h o o r e n, en die van oordeel waren dat hij als hun ambtsbroeder deswege moest blijven gelden. En ook, nu des te meer, als hun avond-

maals- en kanselbroeder. De man had niets eigenwilligs gedaan, alleen maar niet beloofd, wat God hem verbodt te beloven, N.I. niets te leeren, dat niet heelemaal overeenkwam met..... enz. Een eisch, die vandaag ook niet meer aan de Van Teylingen gesteld wordt, want die mag tegenwoordig leeren wat niet heelemaal overeenkomt met..... Maar de v. T. heeft de uitwerping van een candidaat (we noemen slechts een sprekend voorbeeld) die hem vóór was in inzicht-met-gehoorzaamheid mede verriicht: hij liet zich aanleunen, dat de synodebesluiten ook ipso facto waren genomen door de kerk van IJmuiden, en deed zijn preekstoeldejte mede dicht voor dezen broeder van hem en al de anderen. De v. Teylingen vervolgt:

Heb ik mij ten aanzien van deze dingen tegenover u als een Don Quichotte gedragen? Ik wilde dat het zonder meer waar was. Het moet voor iedere Don Quichotte een opluchting zijn, als hem getoond wordt dat hij tegen windmolens vecht. Ik voel mij evenwel als iemand, die z'n tegenstander niet goed in 't vizier kon krijgen, hem nu duidelijker ziet en ontdekt hoe hij precies gewapend is.

Ik wil nu trachten, als voorlopig besluit van onze discussie over deze dingen, u mijn positie nog wat te verduidelijken, want ik geloof niet dat u mij in alles recht doet.

Daarom ga ik liever niet in op uw, zoals u zelf zegt, dwaze voorbeeld. Het kan daarom niet als voorbeeld dienen, omdat het juist datgene mist waar het op aan komt: de leer van Maria's hemelvaart heeft n.l. geen enkele Schriftuurlijke wortel, zoals ook de R. K. kerk toestemt; zij berust op de traditie en de logica.

Zoo heel raar is het voorbeeld van de roomsche doctrine inzake Maria's hemelvaart nog niet. De v. T. zegt, dat de roomsche kerk positief toestemt, dat de leer der hemelvaart van Maria geen enkelen schriftuurlijken wortel heeft. Maar die 204 bisschoppen en theologen dan, die ter gelegenheid van het Vaticaanse concilie spraken van een „zeer vast geloof der Kerk voor wat betreft de hemelvaart der zalige Maagd“ (firmissima Ecclesiae fides quoad beatam Virginis assumptionem)? En die overtuigd waren, dat het zelfs maar dènkè, dat dit „geloof“ een al te lichtvaardig goedgeloovig gevoelen wezen zou, onvroom (impium) was? En die volhielden, dat dit geloof stamde uit de goddelijk-apostolische overlevering, d.w.z. van de OPENBARING (a traditione divino-apostolica, i.e. a revelatione)? Laat een overeenkomstig aantal van zulke waardigheidsbekleeders voor een protestantsch analogon, d.w.z. voor een gelijksoortig uitlooptje van theologen-wijsheid, maar eens op de synode komen, om fluks door binding een stel anderen schaaakmat te zetten, en de poppen zijn aan het dansen. In 1944 hebben de gereformeerde „204“ voor zoo'n analogon hun kans gegrepen; de zaak lag meteen stuk. Ze wisten, dat ondergeteekende, die tegen de conclusies had gestemd, bovendien geschreven had, aan de synode, nog daarna, dat hij de uitspraken tegenstrijdig en onjuist achtte voor een deel. Tòch zeiden ze: u moet beloven niets te leeren, dat niet heelemaal, enz. Neen, dat verwijzen naar de roomsche scholastiek inzake Maria's opneming ten hemel is niet zoo dwaas als het lijkt. Bartmann zegt, dat het niet-verder-komen van die meening der 204 alleen te wijten was aan de stormachtige tijdsomstandigheden van toen.

De v. Teylingen vervolgt:

In een belijdende Geref. Kerk is het ondenkbaar, dat als dogma zou beleden worden wat geen enkel verband met het Woord Gods heeft.

Dat weet ik nog niet zoo. Gedurende eenigen tijd is als een dogma behoude de uitspraak, dat men KRACHTENS de BELOFTE het zaad des verbonds moest houden voor wedergeboren etc. Het woord „belofte“ zei natuurlijk, net als die 204 van hierboven: het steunt op openbaring. Maar geen mensch kon ook maar één tekst ervoor aanhalen, ook niet het Praedavies. En toen prof. Greijdanus vroeg: vertel nu toch eens, hoe ik die woorden moet verbinden met water volgt, bleef men het antwoord schuldig. 't Is dus maar de vraag, wat men verstaat onder „verband houden met het Woord Gods“. De v. T. neemt weer het woord:

Voor een zuivere vergelijking van onze standpunten moet u een voorbeeld kiezen als het door mij gebruikte van de kinderdoop. 't Is jammer dat u daar niet is op ingegaan, omdat het zo sprekend is en mijn positie en bedoeling er zo duidelijk uit blijkt. Wat heb ik immers voortdurend willen betogen? Ik vat het in enkele punten samen:

1e. Wanneer ik voor mijzelf aantoon kan, dat een leeruitspraak ingaat tegen het klare Woord van God, mag ik die uitspraak niet voor vast en bondig aannemen; en wanneer de kerk welbewust tegen dat Woord ingaat en ongevoelig voor mijn bewijs, mij zou willen dwingen mij te conformeren, dan is het conflict in zijn scherpste vorm onvermijdelijk en gerechtvaardigd.

Pardon, het conflict kan nóg scherper vormen hebben, en had ze ook metterdaad in 1944. Immers: Primo: de v. T. stelt het geval zóó: een leeruitspraak gaat in tegen het klare Woord van God. Maar we moeten niet beginnen bij den inhoud eener leeruitspraak (ketterisch, dan wel schriftuurlijk), doch bij het feit van de binding aan een leeruitspraak, die geen termijn van beraadslaging

over de al-of-niet-ratificatie toelaat, die dadelijk iedereen bindt ze te gelooven, en iedereen ambtsdrager ze te leeren, en die verklaart: al hebt u duizenden-één bezwaren, in elk geval moet u alle besluiten prompt uitvoeren, tot dat ze eventueel teruggenomen zijn. U krijgt geen 3 jaar de kans voor opschorting, geen drie weken, geen drie dagen, geen drie seconden. Beginnen uit te voeren het gebod: niets leeren (zeggen) dat niet heelemaal overeenstemt met..... enz. Het feit van zoo'n uitspraak brengt dus mee leerdwang en hoordwang. Het geval nu laat zich denken, dat iemand zelf wel niets tegen den inhoud der uitspraak heeft, maar er alles tegen heeft, iedereen te dwingen, niets te leeren c.q. te hooren, dan wat daarmee volkomen congruent is. Dan is de uitspraak zelf voor hem als persoon geen struikelblok, maar de binding om niets anders te leeren dan wat er mee in alles overeenstemt is dan de crux, de sta-in-den-weg. En het niet voor vast en bondig houden van dat binding's besluit is dan eerder een probleem dan de uitspraak naar den inhoud zelf. Ik ben volkomen ernstig: de D. v. Dijk is overtuigd geheelonthouder. Ik geloof dat ik hem niet beter eer kan dan door te zeggen, dat hij, stel dat hij een synode van allemaal geheelonthouders voorzoot of praedaviseerde, er niet aan denken zou, een uitspraak in die richting bindend te verklaren à la Ridderbos. Het conflict begint niet dáár, waar ik, als theoloogje, „voor mezelf“ (zoals de v. T. zegt) aantoon kan, dat een leeruitspraak ingaat tegen het klare Woord van God. God zij gedankt, dat de conflicten niet beginnen bij de theoloogjes. Neen, het conflict begint dáár, waar een HOORDER den kerkeraad, inclusief den dienaar des Woords, aantoon kan, dat hij vanwege Christus, die hem in de vrijheid stelde, zich niet moet laten dwingen om levelingsideetjes van theologen aan te hooren als waren ze normen van en voor de kerk. Wij moeten eens beginnen bij de hoorders. Daarom is het ook zoo volkomen dwaas, dat de Strijden-de-Kerk-propagandisten mekaar nog altijd opwarmen met het dwaze zeggen: K. S. was vroeger verdediger van 1905, en kijk nu eens. Ik herhaal: de leden van de kerk hebben met de opinies van K. S. niets te maken. Ik zal niet herhalen dat mijn vroegere uitspraken een ander geluid laten hooren dan 1942-1944, en dit zeer duidelijk ook. Maar al was het anders: men had moeten begrijpen, dat zelfs een persoonlijk voorstander van 1942 zich moe kón vechten tegen de binding van 1942-1944. Zoals Kuyper (A.) vóór dat zinnetje van voor wedergeboren houden was, maar tegen de binding eraan. Dr J. Ridderbos heeft eens in één van die mooie vaderlijk aandoende speeches ter synode van Sneek (inzake promotierecht) gezegd: eigenlijk had prof. Schilder vandaag hier naast mij moeten staan (om 't promotierecht tegen te houden). Geholpen heeft het niet. Maar ik verklaar: eigenlijk had Dr Ridderbos in 1944 naast mij moeten staan, hij, de man, die nog kort vóór den bindingswaanin gezegd had: de kerk mag niet binden aan uitspraken waarvan NIET BEWEZEN is, dat ze aan Gods Woord ontleend zijn.

Secundo: de v. T. stelt het geval zóó, dat „de kerk“ welbewust ingaat tegen het Woord Gods en ongevoelig is, ach, voor mijn bewijs. Maar het conflict nam in 1944 nog scherper vormen aan. De kerk, wat is dat? Bij de v. T. waarschijnlijk: de synode, en dan nog wel zoo'n creatuur als in Sneek-Utrecht de kerken overrompelden, en geen tijd liet om van nummer I op verhaalt te komen en nummer II rustig voor te bereiden. Dat is al erg! Want het voorkomt de kerken, en verhindert ze, rustig zelfs uw of mijn „bewijs“ aan te hooren. Zoals een synodale deputatie boven op Kampen ging zitten, voordat Kampen nog een woord kón kikken over „mijn bewijs“. Maar stel eens, dat een heusche KERK (een plaatselijke) voor mijn „bewijs“ wel „gevoelig“ is, maar dat een synode die kerken voorkomt met te zeggen: een nieuwe synode komt er, — maar ge krijgt geen tijd voor voorbereiding, bezwaren moet ge inbrengen alleen bij ons, niet bij een kerk, en de candidaten moet ge allemaal binden, en als er wat dreigt scheef te loopen, dan zullen we fluks naar u een commissie sturen, wel, dan krijgt ge geen kans voor bewijsvoering ten overstaan van de kerk. En dan is het conflict geteekend naar de werkelijke toedracht in 1944, en het is ongelooflijk veel scherper in zijn „vormen“, dan de v. T. stelt.

Het conflict is niet dáár eerst gerechtvaardigd (!) waar een kerkelijke vergadering verkeerd reageert op mijn „bewijs“, maar waar zij de kerkeraden verhindert en wil goed te reageren op een bewijs van een HOORDER des Woords, een lid der gemeente, dat niet verkiest te lijden onder hoordwang.

De v. T. gaat verder:

2e. Wanneer ik het bewijs uit Schrift en belijdenis voor een leeruitspraak onvoldoende acht en daartegenover naar mijn oordeel overtuigende tegenbewijzen leveren kan, dan mag ik niet terstond 1 Kor. 4:6 aanvoeren als het in art. 31 K.O. bedoelde klare Woord van God. Dat noemde ik een tautologie. Wat te bewijzen valt, kan niet zelf als bewijs dienen. En een Synode kan voor een dergelijke bewijsvoering niet terstond op zij gaan.

Maar ik dacht, dat we terstond alle Schrift-plaatsen mochten aanwenden als een in art. 31 be-

doeld klaar Woord van God, indien zij wat in dat artikel staat, fundeeren, hetgeen óók van 1 Kor. 4:6 ongetwijfeld geldt. Is dat een tautologie? Allermint. Als een synode hetgeen bewezen is (en dus staat in de K.O.) omverwerpt, dan móet men wel tegenover haar nog eens weer gaan bewijzen, wat al bewezen is. Wat (tegenover zulke wets-verkrachters) te bewijzen is, dient dan wederom en ten overvloede als bewijs. De fout in de redeneering van de v. T. is weer, dat hij begint bij de uitspraak, goed dan wel kwaad, en ik begin bij de binding, geoorloofd of niet geoorloofd. Een synode MOET voor zulk een bewijs dadelijk op zij gaan, want haar afgevaardigden, d.w.z. de tot haar afgevaardigden, kregen slechts recht van zitting en van besluit op conditie, dat ze zich zouden houden aan Schrift en kerkorde. De v. T. spreekt over een ongenoegzaam synodaal bewijs voor den inhoud eener synodale uitspraak. Maar er kan een kwestie van eerder belang opkomen: dat men de binding doordrijft aan niet klaar bewezen uitspraken, ook al zouden ze materieel nóg wel te dragen zijn. Dat geldt te meer voor iemand, die als de v. T. rekening houdt met de mogelijkheid van het vastleggen van één-euws-meeningen.

3e. Wel heb ik in dit verband het pleit gevoerd voor de mogelijkheid van een termijn, gedurende welke iemand die op het standpunt sub 2 staat, de betreffende uitspraak niet voor vast en bondig houdt en gelegenheid tot bewijsvoering krijgt.

De v. T. heeft dus gepleit voor de „mogelijkheid van een termijn“. Het is biografisch belangrijk, dit te vernemen: maar het is jammer. Want het recht op het krijgen van zoo'n termijn is al vastgelegd in art. 31 K.O. Wie nu gaat pleiten voor een vaststaand recht, alsof het niet vaststond, die verzwakt de rechtsbediening, en die levert degenen, die zich houden aan het beschreven recht, over aan de willekeur van wie het schenden: hij doet immers, juist doorte pleiten voor een zaak die al lang vastgelegd is, precies datgene, wat de rechtsverkrachters willen: den schijn aannemen alsof het beschreven recht niet beschreven is.

Voorts:

4e. Het is mogelijk dat uit de dan volgende discussie en bewijsvoering duidelijk aan het licht komt, dat inderdaad de uitspraak op Schriftuurlijke gronden niet te handhaven is. Doet de Kerk dit tòch, dan komt ze in strijd met 1 Kor. 4:6 en dus met het klare Woord van God en het conflict als sub 1 treedt in. Want een boven-schriftuurlijk leergezag is in een Geref. Kerk onbestaanbaar.

We merken wéér op, dat het niet loopt over de uitspraak alleen, doch over de binding eraan. Voorts: in 1944 is de door de v. T. bepleite termijn niet toegestaan, doch theoretisch en praktisch verbindend. De v. T. stelt het geval zóó, dat een boven-schriftuurlijke binding eerst na een termijn van onderling overleg en bewijsvoering in strijd brengt met 't klare Woord van God. Maar ze is het aanstonds en juist daarom is dit in art. 31 bij voorbaat vast gelegd.

Dan:

5e. Bestaat een termijn als sub 3 bedoeld praktisch niet, dan is iedere bezwaarde geroepen zich af te vragen of hij niet gebruikt moet maken van de hem geboden tolerantie (niet leren in strijd met enz.).

We hebben in ons nummer van 6 Maart al herinnerd aan het feit, dat het door de v. T. gestelde geval hypothetisch is: het was er niet in 1944.

Wil hij eens zeggen, welke tolerantie aan „cand. Schilder“ gelaten is? Ik zeg: geene.

Wegens plaatsgebrek volgende week slot. K. S.

DADENDRANG EN NORM IN DE CULTUUR.

Culturele dadendrang in zichzelf behoort tot de „natuurlijke“, de „scheppingsgaven“, waarom dan ook in de dierenwereld aan het „colere“ gedaan wordt. Wie weet, of ook dáár niet vooruitgang is in de organisatie; wie weet of niet soms óók mieren en bijen in den loop der eeuwen „vooruitgang“ te aanschouwen geven in het bouwen van nesten, het puren en bewaren van honing? Indien wat wij hier mogelijk achten, ook werkelijkheid zou wezen, dan zou het bijbelwoord: „ga naar de mieren“ nóg meer beschamend voor bepaalde menschen (en — menschen-combinaties) zijn, dan het toch al is.

Dit wat den in den mensch kreatuurlijken, cultureelen dadendrang aangaat.

Máár, — de aanwending in doelbewustheid van die scheppingsgaven, de positieve cultuurbouw, en deze dan naar het van God gegeven gebod ten aanzien van het doel en de eschatologisch bepaalde tendenzen, die is alleen mogelijk in uit Christus' Geest herkrege gehoorzaamheid.

Men kan dit op allerlei wijzen betoogen; men kan het ook zien (als eenmaal de oogen er voor opengegaan zijn) in de feiten der geschiedenis. Men ontwaart het bijvoorbeeld in de werkings-sferen van luthersche tegenover roomsche landen. Maakt evenwel Luther weer fouten, juist in den principieelen opbouw, laat ons zeggen: in de grondvraag van de relatie: natuur-genade, fouten, die Calvijn

overw...
weer...
thetisc...
staat...
culture...
omdat...
kon in...
doxe...
sche v...
weerdic...
van di...
woog...
commu...
een...
aan d...
de pro...
jecten...
den cu...
calvini...
zonder...
gischer...
telijke...
streeks...
vrijgem...
aspirat...
geinspi...
scheidt...
ther pa...
Als v...
den zin...
en-toel...
calyps...
't antic...
Als de...
komt a...
neer L...
noot te...
Veri...
vonniss...
vro u...
dige...
de rede...
met b...
waardig...
het an...
woord...
hoop d...
rede...
onderse...
Apocaly...
in Rom...
christer...
sequent...
stellen...
Bruidg...
schap...
heel e...
in Rom...
komt d...
als cult...
zelfs to...
cultuur...
een Wo...
tuur-ge...
tenslott...
fendste...
sieve k...
Rome b...
christel...
juist do...
(wat g...
Gods re...
weet we...
breeder...
ook cul...
theocra...
Zoo h...
delijk...
dadendr...
in de H

Men v...
de leer...
overstas...
menlevi...
Hoe l...
deelen?...
houden...
de kerk...
ongeloo...
chaos?...
Wij s...
dachte...
de voor...
ze met...
actie de...
Men s...
kwestie...
karikatu...
Tussel...
ke lij...
„Koinoo...
gevormd...
schen ee...
bela...
natu

in dat ar-
Cor. 4:6
Allerminst,
s (en dus
t men wel
gaan bewij-
zulk wets-
rederom en
redeneering
uitspraak,
in d'ing,
MOET voor
haar afge-
ligden, kre-
uit op conf-
it en kerk-
zaam syno-
uitspraak.
g opkomen:
et klaar be-
eel nog wel
and, die als
eid van het

gevoerd voor
ende welke
a betreffende
en gelegen-

nogelijkheid
angrijp, dit
t het recht
t gelegd
en vast-
stond, die
rt degenen,
ven recht,
den: hij
en voor een
atgene, wat
nannemen
chreven

nde discussie
at, dat linder-
nden niet te
i komt ze in
e Woord van
at een boven-
Kerk onbe-

over de uit-
aan. Voorts:
n niet toe-
er hin-
een boven-
zijn van on-
brengt met
anstands
n art. 31

eld praktisch
af te vragen
hem geboden

urt al herin-
estelde geval
1944.
aan „cand.

ot. K. S.

CULTUUR.

loort tot de
n g's gaven,
het „colere”
niet vooruit-
let soms óók
vooruitgang”
n nesten, het
wat wij hier
zen, dan zou
ióg meer be-
— menschen-

ten, culturee-

doel be-
de posi-
aar het van
t doel en de
is alleen mo-
gehoorzaam-

en; men kan
r voor open-
ledenis. Men
gs-aferen van
Maakt even-
neipiee-
e grondvraag
die Calvijn

overwint, dan geven straks de calvinistische landen weer een cultureelen opbouw te aanschouwen, die thetisch en antithetisch onnoemelijk veel sterker staat, en sterker maakt, dan lutherische landen. De cultureele chaos, dien Adolf Hitler achter zich liet, omdat hij hem tevoren met zich meegebracht had, kon in lutherische landen ook met steun van „orthodoxe” lutheranen opkomen, maar vond in calvinistische volksgroepen positieven en onverbreekelijken afweerdienst. Een afweerdienst, die niet „waarden” van directe grijpbaarheid en beweerde utiliteit uitwoog tegen andere „waarden” („amerikanisme”, communisme tegen nazisme, reële volksinvloed tegen een mythisch „gesundes Volksempfinden”), doch die aan de verstrekkende, en heel de historie omspannende protologische en eschatologische geschiedenis-projecten der Apocalyps indachtig gebleven was, en dus den cultureelen opbouw bond aan grondbeginselen der calvinistische reformatie. Calvijn legt, grootendeels zonder dit direct zóó te bedoelen, in heel zijn theologischen arbeid weer de fundamenten voor een christelijke cultuurbeschouwing. Hij pleit, ook wel rechtstreeks, voor een christelijke cultuur, vrijgemaakt van de saecularistisch-imperialistische aspiraties, die Rome's verbeelding nog altijd verzieken, geïnspireerd als ze zijn door dezelfde valsche onderscheiding van „natuur” en „genade”, als welke Luther parten speelde.

Als we aan deze dingen denken, komt ons vaak in den zin de juist voor cultureele waardebeëpalen en -toetsing zoo betekenisvolle benaming, die de Apocalyps geeft aan het roomeinsche wereldrijk, dat van 't antichristelijke prototype is: de benaming „hoer”. Als de Bijbel dat roomeinsche imperium „hoer” scheldt, komt alles op de exegese aan. Precies, zooals wanneer Luther aan filosofische „Seminare” een harde noot te kraken geeft, als hij spreekt van „die Hure Vernunft”: de hoer „Rede”. Dat is geen doemvonnis over de „rede” (in een vervloekte hoer is het v r o u - w z i j n niet vervloekt), doch over de zondige, hoogmoedige, van God geëmaniceerde rede (gelijk in de hoer alleen het h o e r e e r e n met behulp van het creatuurlijke vrouw-zijn vloekwaardig is). Eén valsche, niet tusschen het eene en het andere meer onderscheidende exegese van het woord „hoer”, — en Luther ligt bij den verachten hoop der verachters van Gods groot geschenk: de rede. „En dan ten onrechte. Zoo óók: één niet-onderscheidende exegese van den term „hoer” in de Apocalyps, en de roomeinsche kerk weet niet meer wat in Rome's keizerrijk het hoer-achtige is. Is dat de christenvervolgung? Och neen, dat was maar de consequentie. Het hoer-achtige is het niet-dienstbaar stellen van de creatuurlijke gaven aan den God, die Brudegom wil zijn van zijn getrouwe werkgemeenschap. Dan kan tengevolge van zoo'n valsche exegese heel een wereldkerk zich verlieven op wat ten slotte in Rome's imperium hoerachtig beteekent. Een kerk komt dan op, die zich als „staat” opwerpt, den staat als cultuur-m a c h t idealiseert, en i m i t e e r t, zelfs tot den prijs van verminking van de profetische cultuur-getuigenis toe, en alzoo vergetende, dat een Woord-getrouwe p r o f e t i e over de relatie natuur-genade (en dus óók over die van natuur-zonde) tenslotte grooter cultuur-kracht is dan de verbluffendste Pyrrhus-overwinning eener cultuur-expansieve kerk. Tegenover zulk een Pyrrhus-victorie van Rome beteekent Calvijn weer h e r s t e l. Hij bouwt christelijke, protestantsche, gereformeerde cultuur, juist door kerk en staat te onderscheiden (wat g e e n s c h e i d e n beteekent). Hij komt tot Gods recruten met een óók culturele dagorder. Hij weet weer, dat „h e r d e r s” in het Oude Testament breeder taak hebben dan ziel-verzorging, wijl ze ook cultuur-zorg (b.v. sociale, economische krachten theocratische opdracht) zich zien opgedragen.

Zoo leert Calvijn weer levende liefde voor het goddelijk (!) beroep, en handhaaft, dat de culturele dadendrang behoort te luisteren naar de door God in de Heilige Schrift gegeven normen. K. S.

„koinoonia” en „sunousia”.

Men vraagt zich, soms af, hoe het toch mogelijk is, de leer der principieele antithese vol te houden ten overstaan van de werkelijkheid der menscheijke samenleving.

Hoe kan men nu de wereld in twee helften verdeelen? zoo luidt de vraag. Kan men nu heusch volhouden, dat de wereld in twee helften uiteenvalt: bij de kerkelijken alleen maar positieve bouwsels, bij de ongeloofigen alleen maar ruïnes, alleen maar de chaos?

Wij antwoorden: neen, zeker niet. Zulk een gedachte zelfs is al dwaas. Niet alleen botst ze tegen de voor ieder tastbare feiten, maar bovendien speelt ze met alle vóór-onderstellingen van de culturele actie der menschen in groepsverband.

Men moet dan ook de antithese zoeken, o.a. in de kwestie van de „g e m e e n s c h a p”, echt, dan wel karikaturistisch.

Tusschen de menschen bestaat geen andere werkelijkheid „koinoonia” dan door den Heiligen Geest. „Koinoonia” beteekent: gemeenschap. Ze wordt niet gevormd door het bloote feit, dat verschillende menschen eenzelfde n a t u u r hebben, of zelfs dezelfde b e l a n g e n; want als het hebben van dezelfde n a t u u r of van dezelfde b e l a n g e n reeds in

zichzelf gemeenschap stichtte, dan zou o v e r a l verbondsverkeer bestaan; in feite zou er dan geen „hel” kunnen wezen. Zij, die gemeenschap r e e d s in het deel hebben aan dezelfde n a t u u r en dezelfde b e l a n g e n gelegen achten, vergeten, dat ook om met elkaar te t w i s t e n, en met elkaar te v e c h t e n, zóó, dat de één den ander „r a a k t”, en dan h e e l e m a a l raakt, de eerste voorwaarde is: een zelfde n a t u u r, dezelfde b e l a n g e n.

Neen, gemeenschap is wat anders. Ze komt eerst dáár voor den dag, waar dezelfde natuur tot één gemeenschappelijk doel wordt aangewend krachtens liefde tot hetzelfde drijvende beginsel, en waar de gelijke b e l a n g e n worden nagestreefd in eenzelfde geloof en hoop en l i e f d e. Culturele k o i n o o n i a is dan ook in den grond een aangelegenheid van g e l o o f s gemeenschap. In dezen geldt wat we leeren over de antithese, ook in het cultuurleven.

Maar al moge „koinoonia” alleen een g e d e e l t e der menschen verbinden, de „sunousia” is er tusschen allen. „Sunousia” beteekent: bij elkander zijn, samen-ergens-zijn.

En nu heeft God aan alle menschen de sunousia opgelegd. Koren en kaf zijn nog niet definitief gescheiden: de sunousia, zelfs deze, wordt eenmaal voor die beide weggelaten; maar het is zoover nog niet. Tot alle in sunousia naast elkaar geplaatste menschen komt nu het g e b o d van cultuur (dat mandaat is algemeen, wijl God geen enkel gebod van oorspronkelijke en vaste strekking heeft afgeschaft), gelijk ook de drift tot culturele actie hun allen is ingeschapen. Bovendien: het te bewerken materiaal is de door ons bewoonde wereld (en wie zal zeggen, of niet de nog-niet-door-ons-bewoonde straks ook onder ons werkcrayon komt vallen?). Daarom kan de culturele praestatie van den één niet zonder die van den ander zijn. Van Christus komt ons de koinoonia, van God den Schepper de sunousia toe. Eén natuúr (hoewel tweërlei natuúr g e b r u i k); één materiaal (hoewel tweërlei materiaal-b e w e r k i n g); één terrein (hoewel tweërlei terrein-o n t g i n n i n g); één cultuurdrift (hoewel tweërlei cultuur-streven). En waar nu alle materiaal-b e w e r k i n g, de goede en de kwade, aan den aard, de structuur, de wetten van het materiaal gebonden is, daar zal de arbeidsvrucht van den geloovige met die van den ongeloofige toch altijd veel gelijkenis vertoonen. Het is niet de gelijkenis van hun divergeerende geesten, doch die van het stugge, koppige materiaal. Pottebakkers verschillen veel, beeldhouwers ook. De één bouwt een tempel, de ander een dancing. Maar het leem, het marmer, halen ze van dezelfde groeve.

Dit vooreerst.

En er is nog een punt, dat hier de aandacht hebben moet. Er is n.l. in de wereld een „g e m e e n e t e m p e r a n t i e”. Niet alleen is de stugheid van het te bewerken „materiaal” gebleven en zal deze blijven tot den uitersten dag, maar ook de wil om zich van het materiaal in vrijheid los te maken (in Fichte's filosofie is van zoo'n „vrijheid” althans gedruimd) wordt in zijn satanischen hoogmoedsgang gestuit in deze wereld der generale temperantie. Deze stuiting is een actie van voorzienigheid, en daarom mede openbarings- en heilshistorisch bepaald.

Maar daarover kunnen we beter eens afzonderlijk spreken. K. S.

temperantie en tempering.

We spraken in het bovenstaande artikel even over gemeene temperantie, en wilden daarop nog even terugkomen.

Temperantie (van „tempereeren”) beteekent: r e g e e r e n, l e i d e n. „Geleide economie” zou men kunnen omschrijven als „getempereerde economie”.

In den grond is God de eenige t e m p e r a t e u r (regeerder).

Maar we spreken ook vaak van t e m p e r i n g (d.w.z. weerhouding; Kuyper b.v. spreekt herhaaldelijk van tempering d.w.z. weerhouding van zonde en vloek). Welnu, dan valt al dadelijk op te merken: de t e m p e r a n t i e is constant, de t e m p e r i n g niet. We hebben niet om het genoegen eener woordspeling hier deze twee in één adem genoemd. Want God t e m p e r e e r t (d.w.z. beheerscht, leidt, houdt in toom) door t e m p e r i n g (remming, weerhouding). Maar temperantie is r e g e e r i n g (die dus altijd blijft, ook in hemel en hel, en ook in alle tijden), doch t e m p e r i n g is een bepaalde m a n i e r van regeren (en die m a n i e r verandert). Openb. 20, trouwens ook reeds II Thessalonicenzen 2, zeggen ons, dat de Satan eens ontbonden wordt, en dit dan met een ont-binding, die nog b i n n e n den tijdsduur valt; en dat de „weerhouder” van den antichrist eenmaal (ook nog binnen het tijdsraam) „uit het midden zal zijn weggedaan”. De t e m p e r i n g zal in deze wereld nooit h e e l e m a a l ontbreken; h e e l e m a a l is ze weg in den hemel en in de hel. Maar ze zal in den tijd niet constant in m a a t zijn. Den éénen keer is ze meer, den anderen minder. In bepaalde perioden geeft God de mensch over in hun waan, en zendt (!) Hij hun een „energie” van dwaling (met culturele effecten om van te huiveren); en in andere perioden wekt Hij in de kerk den Geest der bekeering, die de invloeds-

sferen van de prediking des Woords ook tot in de kringen der ongeloofigen soms zeer diep laat penetreren.

Die tempering nu zal in de laatste dagen haar m i n i m a l e n graad bereiken. Dan zal ook en juist in het cultuurleven alle „status quo” tusschen kerk en wereld opgezegd zijn — van beide kanten. Dan zal de heele wereld — uitgenomen de uitverkorenen — te hoop loopen naar en om den antichrist. Dan zullen diens (cultuur) wonderen (die God hem t o e l a a t te verrichten met een a c t i e v e toelating, d.w.z. met een geweldige toegankelijkstelling van kosmisch materiaal in zijn in verbijsterende snelheid ontdekte mogelijkheden), als even zoovele teekenen en wonderen der l e u g e n, de kerk met haar w a a r h e i d s - verkondiging op zij schuiven en naar den verschoven hoek van antiekelingen en separatistische recht-lijnigheids-fanatisme doen opschuiven. Dan zal de cultuurkamp opslaan als nooit te voren; de propaganda der leugen blijkt dan „gesteund” door oogverblindend feitenmateriaal; de propagatie der waarheid blijft dan aangewezen alleen maar op het vaste W o o r d, dat zijn belijders alsdan houdt aan het „harde”: zalig wie n i e t g e z i e n en nochtans geloofd zal hebben.

Wij leven dus in een zóó verstaan interim.

En in het interim-van-het-interim.

Het eerste is bedoeld als interim tusschen de eerste en de laatste dingen der geschiedenis (de „gewone”, ondanks K. Barth).

Het tweede is hierboven aangeduid: het is het interim tusschen de nog niet antichristelijke aera (geschiedenisperiode) en de straks-wel-antichristelijke parousie van den éénen m e n s c h e r z o n d e. Den grooten cultuur-heros, maar dan in zonde, met zijn escorte van het propaganda-ministerie van den v a l s c h e n p r o f e e t: het beest uit de aarde (Openb. 13).

Dit te weten, make den belijder voorzichtig als nooit te voren. Hij onderkenne ook bij gelijkheid van cultuurvormen de ongelijkheid van cultuurten-d e n z. Dit te vergeten ware een ramp.

Want wanneer nu krachtens de wet der t e m p e r e e r i n g en der t e m p e r i n g Gods „nog” een breede ontplooiing mogelijk is op cultureel gebied, dan is dit „nog” bepaald door het „n o g n i e t” ontbonden zijn van den Satan. Wie voelt niet de drijving naar het einde van het interim-in-het-interim, als hij Bach heeft gehoord en..... jazz? Al wat uit het geloof niet is dat is zonde, misschien spreekt dit woord ons nu gauwer toe, en — verschrikkelijker.

K. S.

stellingen

inzake „de gemeene gratie”.

Op verzoek publiceeren we ook hier volgende stellingen, bestemd voor het congres van de week na Paschen:

1. De meening, dat de confessioneele uitspraken nopens het voortbestaan van wereld en mensch ook na den zondeval, en nopens het continuereen van mogelijkheid en werkelijkheid eener ordelijke samenleving tusschen gevallen menschen, niet te interpreteren zouden zijn zonder de these eener „commune gratie”, ook wel „algemeene genade” geheeten, is niet alleen in geschriften van anti-revolutionairen, doch ook in officiële geschriften, van de A. R. Partij uitgaande, uitgesproken of ten grondslag van officiële handelingen gelegd.

2. Deze these heeft in hoofdzaak tot inhoud:

a. dat na den zondeval de menschen den eeuwigen dood aanstands waardig waren;

b. dat niettemin het oordeel Gods niet aanstands een adequate uitdrukking der oordeelswaardigheid is;

c. dat daarentegen veeleer de werking van zonde en vloek veelzins gemitigeerd blijkt, ja zelfs voor een „progressieve werking” van een uit ongehouden goedheid Gods voortkomende werking van Gods Geest in alle menschen en hun samenleving plaats gemaakt wordt;

d. dat dit alles slechts als „genade”, zij het dan „algemeen” of commune, valt te qualificeren.

3. Deze these is in strijd met de Schrift, en de belijdenis, en dient dus te worden losgelaten.

4. Een aan de gereformeerde confessie conforme politieke samenwerking zal dus haar noodige reformatie slechts kunnen ontvangen bij bewuste loslating dezer these, en in bewusten terugkeer tot de confessie, die de continueering bovenbedoeld, qualificeert als werking van Gods voorzienigheid, welke alle acte van onderhouding en tevens regering substraat doet zijn en blijven ter bediening van zegen en vloek, en dus van genade zoowel als oordeel. K. S.

theologische hoogeschooldag.

Op herhaalde aanvraag van belangstellenden, die op tijd autobussen willen huren, wordt nu reeds meegedeeld, dat als datum voor den Theologischen Hoogeschooldag gekozen is Donderdag 30 September a.s. Nadere berichten volgen. Bidstond: Woensdagavond 29 September. K. S.

candidaats-examen.

Geslaagd voor het Candidaats-examen de Heeren: D. Los, Cellesweg 16 bov., Kampen, en H. Eenhoorn, Bothastraat 43a, Rotterdam.